

To: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl
 Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl; [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl; [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl;
 From: [redacted] 5.1.2e
 Sent: Tue 11/24/2020 7:15:20 PM
 Subject: RE: Aandachtspunten bij publiceren gedragsonderzoek
 Received: Tue 11/24/2020 7:15:21 PM

Hoi [redacted] 5.1.2e

WVS is inderdaad op zoek naar duiding, maar vraag is even of ze ook per se *inhoudelijke* duiding nodig hebben. Dat is wellicht het mooist, maar dat zou betekenen dat we voor WP11 zo ongeveer hetzelfde inhoudelijke proces moeten doorlopen als voor WP3. Misschien is WVS meer op zoek naar context, dus naar informatie *hoe de data te duiden*. (Dat weet ik niet, dat kunnen we nog checken).

Het zou kunnen dat we bij elkaar komen door deze context te bieden. En dat zou dan goed passen in de toelichting bij het Trendonderzoek (waarvan je inmiddels al een tweede versie hebt rondgestuurd).

Een voorbeeld van het bieden van context is:

- De volgende aanpassingen aan het beleid kunnen een effect hebben gehad op de vergelijkbaarheid in de tijd.
 - Maatregelen pakket 14 oktober: gedeeltelijke lock-down. Dit effect is potentieel terug te zien in de verschillen in naleving en draagvlak tussen meting 1 (28 sep – 4 okt) en meting 2 (28 sep – 4 okt).
 - Maatregelen pakket 4 november: tijdelijke verzwaring gedeeltelijke lock-down. Dit effect is potentieel terug te zien in de verschillen in naleving en draagvlak tussen meting 2 (19 okt – 25 okt) en meting 3 (9 nov – 15 nov).

- Vragenlijst in lijn met de basismaatregelen:

Daarnaast is ronde 1 lastiger te vergelijken met de volgende rondes. Na ronde 1 is de vragenlijst namelijk in lijn gebracht met de geldende basismaatregelen zoals ze door de Rijksoverheid worden gecommuniceerd op <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus/gezondheidsadviezen>. Daarbij zijn de basisregels als leidraad genomen. Daarvoor is een gewijzigde vraagstelling doorgevoerd.

Bijvoorbeeld: in ronde 1 werd bij draagvlak de volgende stelling voorgelegd: Werk zoveel mogelijk thuis. Vanaf ronde 2 is dit in lijn gebracht met de basismaatregelen en werd de stelling: werk thuis, tenzij het niet anders kan. Deze, ogenschijnlijk, kleine veranderingen kunnen een effect hebben op de vergelijkbaarheid van de output voor ronde 1 en de latere rondes.

- Kanttekeningen om mee te nemen bij cijfers over naleving:
 - Tussen de 10% en 20% van de mensen heeft aangegeven dat ze coronagerelateerde klachten hebben. Alleen aan hen kon gevraagd worden of ze ook thuisbleven en zich lieten testen → zijn minder mensen met klachten dan het totaal aantal dat meedoet. Dat betekent in feite dat bandbreedtes wat breder zijn voor de statistische significantie. Laatste meting was bij klachten thuis (aantallen 500 resp. 890 van de grofweg 4.900 respondenten)
 - Dit geldt ook voor mondkapjes in ov en thuiswerken (niet iedereen werkt thuis) → (aantallen 812 resp. 3100 van de grofweg 4.900 respondenten).
 - Bovenstaande geldt niet voor draagvlak want dat vult iedereen en is niet afhankelijk van of je het daadwerkelijk doet of tegenkomt.
- Kanttekeningen bij cijfers over het op bezoek krijgen van een maximaal aantal mensen:
 - In ronde 1 was het maximaal aantal mensen 6
 - In ronde 2 was het maximaal aantal mensen 3
 - In ronde 3 was het maximaal aantal mensen 2.

Naleving van en draagvlak voor deze maatregel kan beïnvloed worden door verandering van dit aantal.

- Kanttekeningen bij regionale vergelijkingen: met betrekking tot naleving van 3 van de 7 gedragsregels (bij klachten: blijf thuis, bij klachten: laat je testen en draag een mondkapje in het OV); slechts 10% tot 20% van de

respondenten is de week voorafgaande aan de enquête in een dergelijke situatie geweest. Dat betekent dat de respons voor deze vragen beduidend lager is dan voor de andere vragen. Vooral op veiligheidsregioniveau zorgt dat ervoor dat de betrouwbaarheidsintervallen voor deze gedragsregels groot zijn en daarmee zijn de data eigenlijk onbruikbaar [PM. zelfs overwegen om de data hierover op regionaal niveau te verwijderen].

Je kunt natuurlijk nog verder gaan door inhoudelijk context te schetsen, maar dan ga je eigenlijk op de analyse- en bevindingentoer. Bijvoorbeeld:

- Bevindingen t.a.v. naleving:
 - Bij klachten blijf thuis: afgenomen en daarna weer toegenomen. Statistisch niet significant. Komt door beperkte groep met klachten in steekproef.
 - Bij klachten laat testen: is toegenomen (toename 1 naar 2 significant). Effect van gedeeltelijke lock-down?
 - Mondkapje publieke ruimte: zie je statistische significante toename (+ 9%-punt). Samenhangend met extra maatregelen en attentie voor mondkapjes. Eventueel ook vooruitlopend op wettelijke verplichting?
 - Houdt 1,5 m afstand: eerste naar tweede wave toegenomen. Wellicht gedeeltelijke lockdown?
 - Maximaal aantal bezoekers thuis: Statistische significante daling, maar is dit relevant? Let ook op regels aangescherpt van 6 (wave 1) naar 3 (wave 3) dus bij zelfde gedrag krijg je per definitie een lager percentage.
 - Vermijd drukke plekken. Duidelijk effect van eerste naar tweede wave. Statistisch significant. Wellicht effect lockdown?
 - Was vaak je handen en werkt thuis: geen ontwikkeling.

- Draagvlak:
 - Draagvlak: van wave 1 naar wave 2 voor alle indicatoren toegenomen, behalve voor ontvangen maximaal aantal bezoekers thuis.
 - Voor maximaal aantal bezoekers thuis is het draagvlak twee waves achter elkaar significant afgenomen. In hoeverre men dus achter deze maatregel staat, is afgenomen.
 - Van Wave 1 naar Wave 2: draagvlak voor thuis werken, bij klachten laat testen in procentpunten het meest gestegen.
 - Van Wave 2 naar Wave 3: bijna ongewijzigd beeld, behalve ten aanzien van het draagvlak voor het maximum aantal bezoekers thuis (van max 3 naar max 2 gegaan).

Ik denk dat het wel chique, en eigenlijk ook wel noodzakelijk, is om deze context te bieden. Dat gaat ook een hoop onterechte gevolgtrekkingen en conclusies voorkomen of pareren.

Ben benieuwd hoe jullie hier tegenaan kijken.

Groeten, 5.1.2e

From: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Sent: dinsdag 24 november 2020 16:54

To: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Subject: RE: Aandachtspunten bij publiceren gedragsonderzoek

Ben net gebeld door 5.1.2e (VWS Communicatie, met dashboard in zijn portefeuille) die eigenlijk 1 op 1 deze vragen stelde. Zijn vrees is (was hoop ik na ons gesprek) dat wij 'onze handen af zouden trekken' van de resultaten van WP11 nu moment dat we ze opleveren aan VWS tbv het dashboard.

Wij (5.1.2e ik) spraken eerder af dat wij op onze CGU-pagina's de opzet van dit trendonderzoek beschrijven, benoemen hoe zich dit verhoudt tot het Vragenlijsonderzoek en de link naar de open data opnemen. Wij geven geen inhoudelijke duiding bij de Dashboard gedragsindicatoren. Daar is VWS nu dus wel naar op zoek; evenals kennis om persvragen hierover (zie mail 5.1.2e hieronder) te kunnen beantwoorden.

Eventueel uitstel van de publicatie op het dashboard betekent natuurlijk dat wij ook moeten wachten met onze toelichting. Vraag is nu in hoeverre wij VWS gaan accommoderen in het duiden van de gedragsindicatoren op hun dashboard...

Groet, 5.1.2e

From: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Sent: dinsdag 24 november 2020 16:37

To: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Subject: FW: Aandachtspunten bij publiceren gedragsonderzoek

Beste mensen,

Even ter info, de stand van zaken. Rondom publicatie van WP11: er staan nog wat beren op de weg.

Groeten, 5.1.2e

From: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

Sent: dinsdag 24 november 2020 16:27

To: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

Cc: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e | AethiQs <5.1.2e@AethiQs.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@igj.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e | CLEVERFRANKE' <5.1.2e@cleverfranke.com>

Subject: Aandachtspunten bij publiceren gedragsonderzoek

Ha 5.1.2e

Ik begreep dat 5.1.2e het verstandig vinden om donderdag geen persbericht uit te doen bij de toevoeging van gedragsdata op het dashboard en er op een later moment in de Kamerbrief aandacht aan te geven. Helder. Toch loop ik bij de voorbereiding van de communicatie nog tegen verschillende zaken aan waar we goed naar moeten kijken alvorens we tot publicatie overgaan. Ik probeer het zo kort mogelijk houden...

1. Het RIVM komt nu dus maandag met de uitkomsten van haar eigen gedragsonderzoek (WP3 ronde 9). Het vraagt goede uitleg waarom er twee onderzoeken naast elkaar bestaan. Die uitleg kan ik wel geven (verschil in landelijke dekking, vragenlijst en steekproef ipv cohort) maar die nuance is snel zoek.
2. Het risico bestaat bovendien dat de uitkomsten tussen de twee onderzoeken verschillen. Dit zorgt mogelijk voor ruis en doet af aan de geloofwaardigheid van beide onderzoeken. 5.1.2e (een RIVM-collega van 5.1.2e is momenteel na aan het gaan of er grote verschillen tussen de onderzoeken zitten. Hopelijk krijgen we de uitkomst daarvan vandaag.
3. Ons onderzoek onderscheidt zich dus onder meer doordat alle regio's onderzocht zijn en we de resultaten dus ook regionaal kunnen uitsplitsen. Voor sommige regio's was de respons op bepaalde vragen mbt opvolgen van maatregelen echter vrij laag. Dit zorgt voor opvallende uitschieters. Voorbeeld is regio Amsterdam/ Amstelland en de bereidheid thuis te blijven bij klachten. Journalisten gaan op zoek naar de opvallende uitschieters. Daar zit het nieuws. Maar er is dus vaak minder aan de hand dan je op het eerste gezicht zou denken.
4. Een snelle scan van 5.1.2e (zie mail hieronder) levert verschillende opvallende datapunten op in ons gedragsonderzoek die nadere duiding nodig hebben.
5. Normaalgesproken nemen we data over op het dashboard van een andere eigenaar en verwijzen we naar de eigenaar van de data voor inhoudelijke duiding. Dat is nu niet geval. Het RIVM wordt wel als eigenaar genoemd van de gedragsdata op het dashboard maar heeft alleen een bestand met de ruwe data online staan als open data. Ze geven geen duiding van dit onderzoek. Voor duiding van gedrag gebruiken ze alleen hun eigen gedragsonderzoek (WP3). Betekent dit dat we zelf inhoudelijke vragen over ons gedragsonderzoek moeten gaan beantwoorden?
6. 5.1.2e wijst erop dat regio's ook vragen kunnen krijgen en hier op voorbereid moeten worden.

Verder stelde 5.1.2e vanuit woordvoering nog een aantal vragen waar ik nog geen goed antwoord op heb:

7. Hebben jullie nagedacht/onderzoek gedaan wat het vermelden van deze gegevens doet met de compliance? Uit gedragsonderzoek blijkt dat mensen sneller geneigd zijn om iets te doen als ze weten dat anderen het ook doen. Maar andersom gaat hetzelfde op. Dus: als mensen lezen op het dashboard dat een bepaalde maatregel niet of nauwelijks wordt nagevolgd in hun regio, wat is daarvan dat het te verwachten effect?
8. Is dit goed afgewogen? Weet de minister hiervan? En als antwoord op beide vragen ja is: zorgen jullie voor een goede inhoudelijke voorbereiding voor ons voor de communicatie?

Ik begreep dat de minister wel op de hoogte is, maar misschien niet van alle laatste inzichten en de samenloop met het rapport van de gedragsunit van het RIVM?

Alicht kunnen we deze plooiën nog gladstrijken voor donderdag maar dat wordt krap. Een tussenoplossing zou zijn om alleen landelijke cijfers te publiceren mbt gedrag. Een andere optie is om de hele publicatie uit te stellen en eerst samen met RIVM tot goede duiding te komen van de cijfers, idealiter in samenhang met hun eigen gedragsonderzoek, zodat we zelf (eventuele) verschillen duiden. Om misverstanden te voorkomen: ik bedoel dus niet dat we toch een persbericht zouden moeten doen.

Hoe kijken jullie hier naar?

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e | AethiQs <5.1.2e@AethiQs.nl>

Verzonden: dinsdag 24 november 2020 14:24

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@igj.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Onderwerp: Re: Eerste overzichten uitkomsten gedragsonderzoek regionaal

Hi heren,

Zoals besproken een snelle context die helpt bij duiding van de landelijke cijfers over naleving en draagvlak. Ik heb daarbij ook de koppeling geprobeerd te maken naar de maatregelenpakketten.

[Context / analyse bij cijfers naleving en draagvlak basisregels](#)

- Drie metingen:
 - Wave 1 (28 sep – 4 okt)
 - Wave 2 (19 okt – 25 okt)
 - Wave 3 (9 nov – 15 nov)
- Tijdslijnen:
 - Maatregelen pakket 14 oktober: gedeeltelijke lock-down. Dit effect is potentieel terug te zien in wijziging van Wave 1 gegevens naar Wave 2 gegevens.
 - Maatregelen pakket 4 november: tijdelijke verzwaring gedeeltelijke lock-down. Dit effect is potentieel terug te zien in wijziging van Wave 2 gegevens naar Wave 3 gegevens.
- Kanttekeningen om mee te nemen bij cijfers over naleving:
 - Bij klachten → zijn minder mensen met klachten dan het totaal aantal dat meedoet. Dat betekent in feite dat bandbreedtes wat breder zijn voor de statistische significantie. Laatste meting was bij klachten thuis (aantallen 500 resp. 890 van de grofweg 4.900 respondenten)
 - Geldt in mindere mate ook voor mondkapjes in ov en thuiswerken (niet iedereen werkt thuis) → (aantallen 812 resp. 3100 van de grofweg 4.900 respondenten).
- Bovenstaande geldt niet voor draagvlak want dat vult iedereen en is niet afhankelijk van of je het daadwerkelijk doet of tegenkomt.
- Bevindingen t.a.v. naleving:
 - Bij klachten blijf thuis: afgenomen en daarna weer toegenomen. Statistisch niet significant. Komt door beperkte groep met klachten in steekproef.
 - Bij klachten laat testen: is toegenomen (toename 1 naar 2 significant). Effect van gedeeltelijke lock-down?

- Mondkapje publieke ruimte: zie je statistische significante toename (+ 9%-punt). Samenhangend met extra maatregelen en attentie voor mondkapjes. Eventueel ook vooruitlopend op wettelijke verplichting?
 - Houdt 1,5 m afstand: eerste naar tweede wave toegenomen. Wellicht gedeeltelijke lockdown?
 - Maximaal aantal bezoekers thuis: Statistische significante daling, maar is dit relevant? Let ook op regels aangescherpt van 6 (wave 1) naar 3 (wave 3) dus bij zelfde gedrag krijg je per definitie een lager percentage.
 - Vermijd drukke plekken. Duidelijk effect van eerste naar tweede wave. Statistisch significant. Wellicht effect lockdown?
 - Was vaak je handen en werkt thuis: geen ontwikkeling.
- Draagvlak:
 - Draagvlak: van wave 1 naar wave 2 voor alle indicatoren toegenomen, behalve voor ontvangen maximaal aantal bezoekers thuis.
 - Voor maximaal aantal bezoekers thuis is het draagvlak twee waves achter elkaar significant afgenomen. In hoeverre men dus achter deze maatregel staat, is afgenomen.
 - Van Wave 1 naar Wave 2: draagvlak voor thuis werken, bij klachten laat testen in procentpunten het meest gestegen.
 - Van Wave 2 naar Wave 3: bijna ongewijzigd beeld, behalve ten aanzien van het draagvlak voor het maximum aantal bezoekers thuis (van max 3 naar max 2 gegaan).

We horen graag of er nog nadere analyse/context/toelichting voor jullie nodig is.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>
Verzonden: dinsdag 24 november 2020 13:00
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e | AethiQs <5.1.2e@AethiQs.nl>; 5.1.2e @minvws.nl <5.1.2e@minvws.nl>
CC: 5.1.2e @igj.nl <5.1.2e@igj.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Onderwerp: FW: Eerste overzichten uitkomsten gedragsonderzoek regionaal

From: 5.1.2e
Sent: dinsdag 24 november 2020 12:54
To: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e @igj.nl <5.1.2e@igj.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Subject: Eerste overzichten uitkomsten gedragsonderzoek regionaal

Beste mensen,

Bij deze een eerste beeld van het gedragsonderzoek.

Op pagina 3 en 4 staan uitsplitsingen van naleving en draagvlak naar regio. Voor een aantal gedragsregels moet bij naleving wel met enige voorzichtigheid met de data worden omgegaan vanwege kleine aantallen.

Dat komt doordat we bij naleving alleen die mensen hebben geïnccludeerd die het betrof.

Dat geldt vooral voor de regels om je bij klachten te laten testen en om bij klachten thuis te blijven. In mindere mate geldt het voor het dragen van een mondkapje in het OV en voor thuis werken.

Voor draagvlak geldt dat niet. Dat heeft iedereen ingevuld.

We hebben zo om 13.00 overleg.

5.1.2e

Centrum Gezondheid & Maatschappij, afdeling Kennisintegratie Volksgezondheid en Zorg
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Antonie van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven

030 - 5.1.2e

06 - 5.1.2e

5.1.2e @rivm.nl

5.1.5 5.1.2e @rivm.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl *De zorg voor morgen begint vandaag*

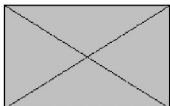
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en *Committed to health and sustainability*

Met vriendelijke groet, Kind regards,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @AethiQs.nl

www.AethiQs.nl

www.AethiQs.consulting

+31 5.1.2e

AethiQs B.V.

Rodezand 34 - Minervahuis III

3011 AN Rotterdam

+31 5.1.2e

Kantoor Amsterdam

Arlandaweg 92

1043 EX Amsterdam

Kantoor Heerlen

Geerstraat 105

6411 NP Heerlen

Lees hier onze artikelen en blogs op: www.aethiqs.nl

Als dit bericht bij vergissing bij u terecht is gekomen, verzoeken wij u vriendelijk ons hiervan op de hoogte te stellen. Wij verzoeken u de inhoud van het bericht dan niet te gebruiken of te verspreiden, omdat het vertrouwelijke informatie kan bevatten. AethiQs B.V. is statutair gevestigd te Rotterdam en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 73712590. Op onze werkzaamheden zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Iedere aansprakelijkheid van ons is beperkt tot hetgeen is opgenomen in onze algemene voorwaarden. Ons BTW-nummer is: NL 85.96.37.177.B01.